

MEDIÁLNÍ GRAMOTNOST OSOB SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM V ÉŘE UMĚLÉ INTELIGENCE

Univerzita Palackého v Olomouci
Pedagogická fakulta

**MEDIÁLNÍ GRAMOTNOST OSOB SE SLUCHOVÝM
POSTIŽENÍM V ÉŘE UMĚLÉ INTELIGENCE**

Olomouc 2025

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

NÁRODNÍ
PLÁN OBNOVY

MINISTERSTVO
PRŮMYSLU A OBCHODU

CEDMO
Central European Digital
Media Observatory

Mediální gramotnost osob se sluchovým postižením v éře umělé inteligence

Autoři:

Veronika Růžičková, Veronika Vachalová, Gabriela Špinarová

Odpovědní řešitelé projektu:

Kamil Kopecký, Dominik Voráč

Tento materiál vznikl v rámci projektu CEDMO 2.0 NPO

Číslo projektu: MPO 60273/24/21300/21000 | NPO /1

Univerzita Palackého v Olomouci

© 2025

Obsah

1	Mediální gramotnost osob se sluchovým postižením v éře umělé inteligence	5
1.1	Co je umělá inteligence (AI)	5
2	POZITIVA AI	8
3	Technologie a aplikace využívající AI určené pro osoby se sluchovým postižením	12
3.1	Chytrá zařízení využívající AI	14
4	AI a velké jazykové modely (LLM)	16
5	NEGATIVA AI	18
6	Praktické doporučení pro kritické myšlení a bezpečné používání AI	21
7	Závěr	25
8	Použitá literatura a zdroje	26

1 | Mediální gramotnost v éře umělé inteligence u osob se sluchovým postižením

Metodika je zaměřená na lepší porozumění umělé inteligenci (AI) u osob se sluchovým postižením. V této metodice naleznete přehled důležitých témat. Na začátku vysvětlíme, co je AI a jak funguje. Poté představíme užitečné aplikace určené přímo osobám se sluchovým postižením. Také se zaměříme na výhody a rizika umělé inteligence. Na závěr poradíme, jak tyto technologie používat bezpečně a s kritickým myšlením. Metodika je napsána tak, aby byla srozumitelná osobám se sluchovým postižením.

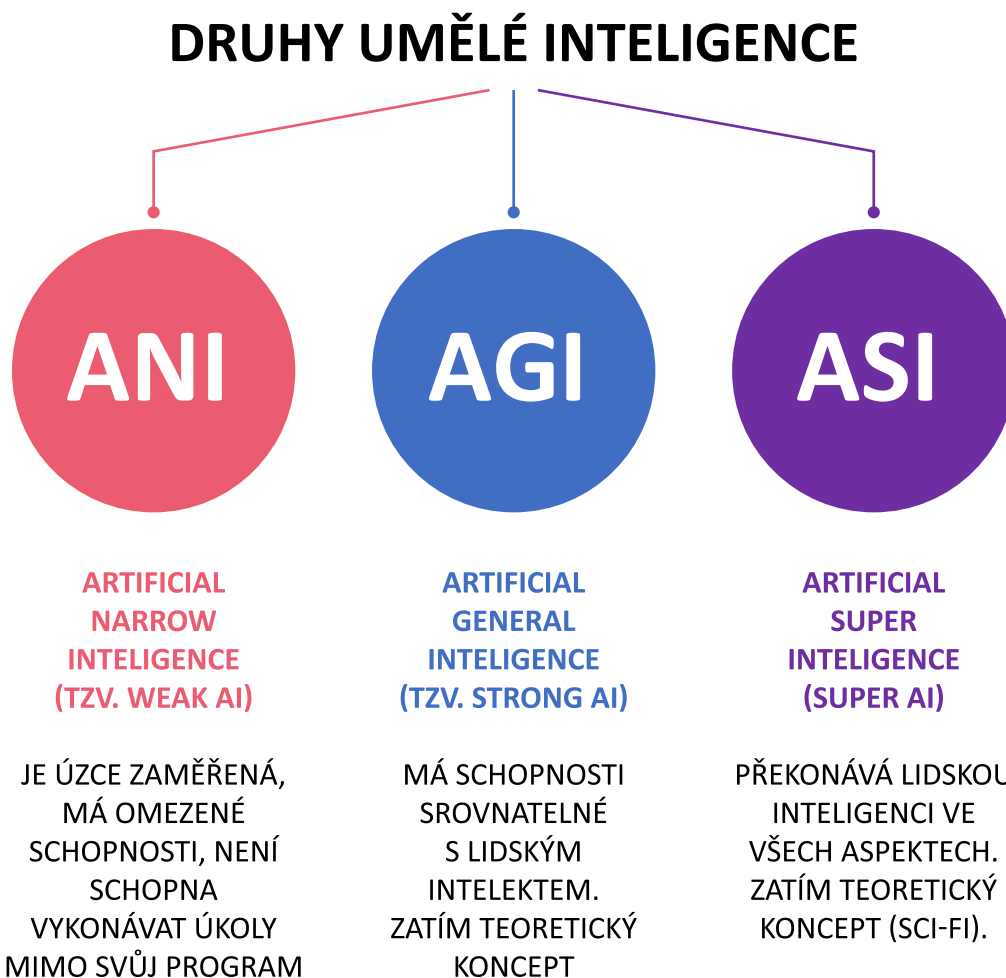
1.1 Co je umělá inteligence (AI)

Umělá inteligence, bývá velmi často uváděna pod zkratkou AI (Artificial Intelligence) a „je zpravidla vymezována jako software, jenž je natrénován ke generování předem definovaného obsahu, případně je schopen napodobovat lidské myšlení a chování a dokáže řešit různé úkoly, které dříve zvládli pouze lidé. Umělá inteligence tedy nepřemýšlí jako člověk, funguje na základě složitých matematických algoritmů, které se snaží splnit naše zadání. Čím více má umělá inteligence relevantních dat, na kterých je natrénována, tím přesnější jsou její výsledky a odpovědi. Pokud je ale natrénována na malém množství často nereprezentativních dat, mohou být její výsledky zkresleny a může psát nesmysly (tzv. halucinovat).“ (AI E-bezpečí, 2023–2024; Kopecký & Szotkowski, 2024)

V době psaní tohoto textu rozlišujeme z hlediska úrovně několik typů umělé inteligence. V současnosti se nejčastěji setkáváme s tzv. úzce zaměřenou umělou inteligencí (Artificial Narrow Intelligence), někdy označovanou také jako slabá AI. Tento typ je navržen k řešení konkrétních, úzce vymezených úkolů. Příkladem mohou být různí chatboti, virtuální asistenti a podobné systémy.

Existují však ještě další formy umělé inteligence, které zatím zůstávají pouze v teoretické rovině – jedná se o obecnou umělou inteligenci (Artificial General Intelligence), která by měla mít schopnosti srovnatelné s lidskou myslí, a umělou superinteligenci (Artificial Super Intelligence), jež by lidské schopnosti výrazně přesahovala.

Druhy AI, které byly zmíněny výše, Kopecký (2024) doplňuje následujícím grafem:

V dnešní době je nejrozšířenější tzv. generativní umělá inteligence. Jedná se o technologii, která dokáže na základě zadaných požadavků vytvářet zcela nový obsah, například texty, počítačové programy, obrázky nebo hudbu. Pro generování požadovaného obsahu zadává uživatel tzv. prompty. Jedná se o stručné textové pokyny a požadavky, podle nichž je potřebný obsah vygenerován. Pro dostatečnou kvalitu a přesnost generovaného obsahu je důležité, aby tyto prompty byly, co nejlépe formulovány. Kromě tvorby obsahu má generativní AI také schopnost tento obsah analyzovat, ať už jde o text, obraz, nebo zvuk.

Umělá inteligence se učí z velkého množství dat – nejčastěji textových nebo obrazových. Speciální software tato data analyzuje, třídí, propojuje a porovnává. Dokáže v nich vyhledávat souvislosti a na základě toho i předpovídat, jak by měl vypadat výsledek podle zadaného požadavku. Takovým učením vzniká tzv. model strojového učení – tedy systém, který si z dostupných informací vytvoří pravidla, podle nichž pak dokáže samostatně pracovat. Tyto modely se následně využívají v různých praktických aplikacích. Jedním z příkladů jsou tzv. velké jazykové modely (z anglického Large Language Models, zkráceně LLM), které dokážou generovat souvislé texty nebo odpovídat na otázky. Mezi nejznámější zástupce patří dnes populární model GPT. (Kopecký & Szotkowski, 2024)

Umělá inteligence se v současné době vyskytuje ve spoustě běžně dostupných pomůcek, které většina z nás denně využívá (hlasoví asistenti v mobilních telefonech, doporučování videí na YouTube, algoritmy reklam či internetové překladače apod.).

2 | POZITIVA AI

Zapojení umělé inteligence a nových médií do každodenního života přináší řadu výhod. Tyto technologie zásadně zvyšují míru přístupnosti informací a služeb a mohou posílit nezávislost. Umělá inteligence přináší mnoho možností, jak si usnadnit každodenní život, zlepšit zdraví, udržet sociální kontakt a zvýšit bezpečnost. Tato metodika vám pomůže pochopit, jak můžete využít umělou inteligenci (AI) ve svém každodenním životě. AI může být užitečným pomocníkem při hledání informací, udržování zdraví, zajištění bezpečnosti, zábavě i komunikaci s blízkými. Výhody používání technologií s umělou inteligencí pro osoby se sluchovým postižením je možno vidět v následujícím:

1. Lepší přístup k informacím – technologie umožňují efektivnější získávání a zpracování informací:

- **Automatické titulky**

- AI umožňuje převádět mluvenou řeč do psané podoby v reálném čase a tím napomáhá k vytváření titulků při sledování videí či jiného audiovizuálního materiálu.
- Používá se například v YouTube, Zoomu nebo Teams.
- Usnadňuje sledování videí a online přednášek.

Příklady aplikací:

- Google Live Transcribe – umožňuje v reálném čase přepis mluvené řeči do textové podoby.
- Transkriptor – vhodný pro automatický přepis mluvené řeči na text.
- Microsoft Teams, Google Meet a Zoom – umožňují automatické generování titulků při videohovorech.
- Beey – online nástroj pro převod mluveného slova z videí na text v podobě titulků.

- YouTube, Netflix – sociální sítě a streamovací služby umožňují automatické titulkování videí.
- AVA – aplikace umožňuje přepis konverzací a zároveň poskytuje vizuální upozornění na zvuky v okolí.
- Rogervoice – umožňuje přepis telefonních hovorů do textu v reálném čase.
- **Překlad do znakového jazyka**
 - AI může rozpoznávat mluvenou řeč a převádět ji do znakového jazyka pomocí avatarů.
 - Aplikace, které zobrazují digitálního tlumočnicka - Příklad: Hear-o.
 - Hear-o – umožňuje živý překlad znakového jazyka během hovoru.
- **Převod textu na řeč a řeči na text**
 - Pomáhá převádět psaný text na hlas a obráceně.
 - Použitelné pro snadnější komunikaci s lidmi, kteří nemluví znakovým jazykem.

2. Podpora nezávislosti a samostatnosti

- **Chytrí asistenty**

- Pomáhají s vyhledáváním informací, překlady a ovládáním domácích spotřebičů.
- Možnost ovládání hlasem i textem.
- Příklad: Siri, Google Assistant, Alexa.

- **Chytré aplikace pro komunikaci**

- Umožňují snadnější komunikaci s lidmi, kteří neovládají znakový jazyk.
- Příklad: Ava nebo Live Transcribe přepisují hovory a konverzace.

- **Vizuální upozornění a asistenční technologie**

- AI může pomoci tím, že nahrazuje zvuková upozornění vizuálními signály (umí upozornit na důležité zvuky, jako jsou zvonek, siréna, plačící dítě apod.).
- Používá se v aplikacích jako Sound Alert nebo Apple Live Listen.

3. Usnadnění vzdělávání – *vzdělávání může být s AI přístupnější a efektivnější.*

4. Podpora v zaměstnávání – *v oblasti zaměstnání mohou AI technologie usnadnit přístup k nástrojům určeným přímo pro podporu v pracovním procesu.*

- Aplikace pro rozpoznávání textu a tabulek pomáhají při práci s dokumenty.

- Digitální asistenti usnadňují organizaci času, komunikaci a správu úkolů.
- Softwarové balíky (např. Microsoft Office 365) nabízejí funkce jako titulky, vizuální upozornění nebo přepis řeči, které mohou zlepšit přístupnost pro osoby se sluchovým postižením.

5. Zlepšení kvality života – AI může pozitivně ovlivnit či zjednodušit každodenní aktivity a osobní pohodu.

- Chytré domácí technologie umožňují ovládání světel, termostatů nebo médií hlasem či prostřednictvím mobilního telefonu (např. zvonek).
- AI v oblasti zdravotnictví může pomoci s monitorováním zdravotního stavu nebo připomínáním medikace.

Umělá inteligence nabízí osobám se sluchovým postižením řadu užitečných nástrojů, které mohou významně zlepšit komunikaci, zvýšit samostatnost a podpořit aktivní zapojení do společnosti. V této kapitole jsme se seznámili s některými možnostmi, jak AI může zpřístupnit informace, zjednodušit každodenní činnosti i zvýšit kvalitu života. V dalších částech se zaměříme na to, jak technologie využívat bezpečně, s rozvahou a kritickým odstupem.

3 | Technologie a aplikace využívající AI určené pro osoby se sluchovým postižením

V současné době je na trhu velké množství aplikací, které jsou přímo určeny osobám s těžkým sluchovým postižením v českém prostředí:

eScribeDroid

Přepisuje mluvenou řeč do textu v češtině. Aplikace eScribeDroid umožňuje neslyšícím osobám využít službu online přepisu, kterou pro soukromé účely poskytuje společnost Transkript online s.r.o zdarma v rámci pilotního provozu. Tato aplikace umožňuje využít služeb profesionálního přepisovatele, se kterým se uživatel spojí přes internet na jedno kliknutí. (Transkript online s.r.o., 2024)

Obrázek 1 – Ikonka aplikace eScribeDroid

beey

Doslovný přepis audiozáznamu – nejmodernější AI technologie pro automatický převod hlasu na text, překlady a titulkování. Online aplikace pro převod hlasu na text, překlady a titulkování za výhodnou cenu. (Beey.io, 2025)

Obrázek 2 – Ikonka aplikace beey

Tichá linka

Online tlumočnická služba pro neslyšící. Tichá linka je sociální služba tlumočení znakového jazyka a přepisu mluvené řeči do textu online. Je určena lidem se sluchovým nebo kombinovaným postižením a umožňuje jim komunikovat se slyšícími lidmi bez bariér. Klient při použití zvolí vhodnou službu. Pokud komunikuje ve znakovém jazyce, vybere si online tlumočení a spojí se s tlumočnickem prostřednictvím videohovoru. Pokud komunikuje v českém jazyce, zvolí službu přepisu a spojí se s přepisovatelem skrze textové okno. Tlumočnick/přepisovatel potom zprostředkuje telefonickou nebo osobní komunikaci či upraví nebo přeloží text. Tato služba tedy kombinuje umělou inteligenci s lidskou podporou. (Tichá linka.cz, 2025)

Obrázek 3 – Ikonka aplikace Tichá linka

Signslate

Aplikace Signslate umožňuje online tlumočení ze/do znakového jazyka kdekoli a kdykoli. Prostřednictvím videohovoru propojuje neslyšící a tlumočnický, kdykoli je potřeba a v jakýchkoliv situacích. Cílem aplikace je pomáhat hlavně při akutních problémech. V aplikaci si neslyšící vybere, jestli chce tlumočnicka juniora, což jsou studenti nebo dobrovolníci, kteří nemají certifikát ze znakového jazyka, nebo seniora, jenž certifikát má. Tlumočnicků je v Česku totiž málo, a ne vždy tak můžou být osobně na místě s neslyšícím. V současné době je jeden tlumočnick na 143 neslyšících. Když chce neslyšící využít služby tlumočnicka, musí si ho s velkým časovým předstihem objednat a pak čekat, jestli na něj vůbec nějaký vyjde. (Tiché zprávy, 2025)

V rámci cizojazyčného prostředí se můžeme setkat s dalšími aplikacemi, které přepisují telefonní hovory (Rogervoice) a konverzace v reálném čase (jen pro AJ a FJ – AVA) či automaticky překládají mezi znakovým jazykem a textem (SignAll).

3.1 Chytrá zařízení využívající AI

Umělá inteligence je integrována i do speciálních zařízení, jako jsou např. brýle. Tyto technologie napomáhají se zpracováním zvuku a mluvené řeči do textové podoby.

- **XRAI Glass** – chytré brýle s umělou inteligencí, které dokáží zobrazit přepis mluvené řeči v reálném čase. (Hill, 2022)

Obrázek 4 – XRAI Glass (Zdroj: Hill, S. 2022)

- **Kochleární implantáty s AI** – zvukové procesory od Advanced Bionics s technologií Marvel využívají umělou inteligenci (AI), která analyzuje zvuky a prostředí, ve kterých se dotýčný právě nachází, a okamžitě provádějí patřičná přizpůsobení. Cílem je zlepšit poslech v nejrůznějších podmínkách, aniž by bylo potřeba provádět změny manuálně. (Advanced Bionics, 2020)

Technologie s AI nabízejí mnoho užitečných nástrojů, které usnadňují život lidem se sluchovým postižením. Ať už jde o automatické titulky, překlady do znakové řeči, nebo aplikace na rozpoznávání zvuků, AI pomáhá zvýšit nezávislost a usnadnit každodenní komunikaci.

4 | AI a velké jazykové modely (LLM)

Velké jazykové modely (anglicky Large Language Models, zkratka LLM) patří k velmi oblíbeným typům systémů umělé inteligence (AI). Tyto modely dokáží pracovat s textem podobně jako člověk. Jsou natrénovány na obrovském množství textových dat, jak bylo uvedeno v předchozích kapitolách. Díky tomu rozumějí různým způsobům, jak lidé píšou a komunikují v psané formě.

Mezi schopnosti velkých jazykových modelů patří například:

- **Napodobování lidské konverzace** – model odpovídá podobně jako člověk při chatování.
- **Zodpovídání dotazů** – poskytování informací na různá témata podle položených otázek.
- **Generování textů na přání uživatele** – například napsání příběhu nebo článku na zadané téma.
- **Analýza poskytnutého textu** – vytvoření shrnutí textu nebo vyhledání klíčových slov v daném dokumentu.
- **Tvorba nových úloh z textu** – například navržení testových otázek vycházejících z obsahu dodaného textu.

Tyto schopnosti se v praxi využívají v mnoha aplikacích, které usnadňují práci s informacemi a komunikaci. Mezi některé známé aplikace využívající technologii velkých jazykových modelů patří:

- **ChatGPT (OpenAI)** – chatovací asistent, který dokáže konverzovat a odpovídat na otázky podobně jako člověk.
- **GitHub Copilot (Microsoft)** – pomocník programátorů, který umí doplňovat a vysvětlovat programový kód.
- **Gemini (Google)** – nový pokročilý model umělé inteligence od Googlu určený pro práci s textem.

6 | NEGATIVA AI

Únik osobních údajů, zneužití třetími stranami – měli bychom si dát pozor na to, jaké osobní údaje s aplikacemi a technologiemi sdílíme. Některé aplikace také mohou uložená data prodávat nebo sdílet a může tak dojít k úniku osobních údajů. Tímto aplikace cílí na poskytování dat pro reklamu.

Riziko dezinformací a chyb

AI není neomylná a může poskytovat zkreslené nebo nepravdivé informace, což může vést k nesprávným rozhodnutím. Některé AI systémy mohou mít problém s rozpoznáváním řeči (rychlost, nejasnost), a může tedy docházet k chybnému přepisu z audio podoby na text. Nemusíme pak porozumět kontextu a celý text může být zmatečný. Stejně tak AI asistenti mohou při vyhledávání na internetu poskytnout neověřené nebo zavádějící informace.

(NE)Podpora menšinových jazyků

Některé AI systémy mohou výborně fungovat v angličtině, ale nižší podporu mají méně rozšířené jazyky, což způsobuje, že řada aplikací nemusí být dostupná v českém jazyce. To stejné platí v případě aplikací pro znakový jazyk, každý znakový jazyk je totiž jiný a konkrétní aplikace nemusejí podporovat všechny z nich.

Narušení soukromí a bezpečnosti

AI aplikace často vyžadují přístup k osobním údajům nebo zaznamenávají hlasové a vizuální informace, což může znamenat bezpečnostní riziko. Je proto důležité chránit si svá data.

Jak chránit svá data:

- Používejte silná hesla nebo biometrickou ochranu (otisk prstu, rozpoznání obličeje) na svých zařízeních, aby k osobním údajům neměl přístup nikdo nepovolaný.
- Zkontrolujte nastavení ochrany soukromí – například v Google Assistantu můžete najít uložené hlasové záznamy a smazat je podle potřeby.
- Budte opatrní při sdílení citlivých údajů – nikdy neposílejte přes AI asistenty čísla platebních karet, PIN kódy, rodná čísla nebo jiné důvěrné informace.

Dodržování těchto zásad pomůže zajistit, že technologie bude užitečným nástrojem, aniž by představovala riziko pro soukromí a bezpečnost uživatele.

Závislost na technologiích (technologických vychytávkách)

Dalším možným problémem je nadměrné používání AI. Pokud se někdo začne spoléhat výhradně na chytré aplikace, může časem ztrácet své vlastní dovednosti nebo být bezradný v situaci, kdy technologie selže. Uživatel by si měl udržovat i klasické schopnosti, aby nebyl v ohrožení, když technika dočasně vypoví službu. Nadměrné používání technologií může vést k sociální izolaci nebo závislostem (např. dítě raději tráví čas s hlasovým asistentem než s kamarády). Je proto na místě mluvit o vyváženosti – užívat výhody AI, ale nepřestat žít v reálném světě.

Omezená schopnost interpretace emocí

Přepis mluvené řeči na text nemusí zachytit emoce, výrazy v obličeji apod., což může mít v některých případech vliv na pochopení kontextu celé konverzace.

Finanční bariéry

Řada AI nástrojů a aplikací je placená, což může být pro některé jedince finančně náročné a nedostupné.

Etické otázky a bias

AI systémy mohou nést předsudky (bias) v závislosti na tom, na jakých datech byly natrénovány. Například rozpoznávání obličejů může fungovat hůře na lidech odlišné barvy pleti, protože trénovací data byla nevyvážená. V kontextu osob se sluchovým postižením to může znamenat, že některé AI nástroje pro přepis nebo tlumočení mohou vykazovat zaujatost – například tím, že nerozpoznávají alternativní způsoby mluvení (např. vliv artikulace u neslyšících) jako plnohodnotnou řeč nebo ignorují specifické komunikační potřeby této skupiny. Tyto příklady lze zmínit spíše okrajově (abychom uživatele nezahltili), ale je dobré je vést k zamyšlení, že technologie není neutrální. Také je vhodné probrat právní a společenské aspekty: např. zda AI nenarušuje autorská práva (když generuje obsah) nebo jestli může být její rozhodování nespravedlivé (automatizované systémy třeba vyhodnocují žádosti o podporu atd.). Pro pokročilejší publikum lze zmínit i koncept hlubokých podvrhů (deepfake) – audio či video generované AI, které může šířit nepravdivé informace. Je třeba vědět, jak se proti tomu bránit v mediálním prostoru.

Přestože AI přináší mnoho užitečných funkcí, je důležité vnímat i její rizika a omezení. Osoby se sluchovým postižením by měly být obezřetné při sdílení osobních údajů, ověřovat informace a nespoléhat se výhradně na technologická řešení. Tato kapitola upozornila na nejčastější úskalí, se kterými je možné se setkat. V dalších částech se proto zaměříme na to, jak technologie používat bezpečně, informovaně a s důvěrou ve vlastní schopnosti.

6 | Praktické doporučení pro kritické myšlení a bezpečné používání AI

Tato kapitola přináší praktická doporučení, jak rozvíjet kritické myšlení a bezpečně a uvážlivě využívat umělou inteligenci v každodenním životě.

– Nepovažujte vše za pravdu, ověřujte si informace

Při používání umělé inteligence je důležité mít na paměti, že i když odpovědi často působí sebejistě a přesvědčivě, mohou obsahovat nepřesnosti nebo chyby. Proto je vhodné klíčové informace ověřovat z více důvěryhodných zdrojů. Například pokud hlasový asistent poskytne určitou zprávu, je dobré ji porovnat s oficiálními informacemi na webových stránkách nebo se poradit s důvěryhodnou osobou.

Doporučuje se také být obezřetný vůči zprávám, které vyvolávají silné emoce, protože mohou být zavádějící, nebo dokonce součástí dezinformačních kampaní. Podvodné zprávy mohou cílit na osoby se sluchovým postižením a snažit se je uvést v omyl stejným způsobem jako kohokoliv jiného.

Vždy je tedy dobré přistupovat ke zprávám s kritickým myšlením a ověřovat si jejich pravdivost, než se podle nich rozhodnete jednat.

– AI je jen pomocník

Při využívání umělé inteligence je důležité si uvědomit, že konečné rozhodnutí je vždy na člověku, nikoli na stroji. AI může poskytnout návrhy, například doporučit trasu, avšak samotná volba cesty zůstává na uživateli. Stejně tak může asistenční technologie nabídnout radu, ale konečný úsudek musí vycházet z vlastního uvážení.

Je naprosto v pořádku říci si: „Tento návrh od AI mi nevyhovuje, zvolím jiný přístup.“ Kritický přístup k doporučením umělé inteligence je důležitý, aby její využití bylo skutečně efektivní a přínosné.

– **Chraňte si své soukromí**

Při využívání umělé inteligence a chytrých asistentů je důležité vědět, jaké osobní údaje mohou tato zařízení sbírat. Mohou to být například hlasové povely, údaje o poloze nebo fotografie. Ochrana těchto informací je zásadní, protože jejich zneužití by mohlo vést k narušení soukromí, nebo dokonce ke kybernetickým hrozbám.

– **Používejte ověřené aplikace a aktualizace digitálních zařízení**

Pravidelné aktualizace operačního systému a aplikací jsou klíčové pro zajištění bezpečnosti i správného fungování technologií. Výrobci často vydávají nové verze softwaru, které opravují chyby, zlepšují přístupnost a zvyšují ochranu proti kybernetickým hrozbám.

Jak zajistit bezpečnost zařízení:

- **Provádějte pravidelné aktualizace** – mnoho z nich přináší důležité opravy a vylepšení zabezpečení.
- **Stahujte aplikace pouze z důvěryhodných zdrojů**, jako jsou oficiální obchody (App Store, Google Play) nebo ověřené weby vývojářů.
- **Vyvarujte se neznámých programů, které slibují „zázračné“ funkce** – mohou obsahovat škodlivý software (malware), který ohrožuje vaše soukromí.
- **Používejte kvalitní antivirové programy či bezpečnostní nástroje**, pokud jsou dostupné pro váš operační systém.

Díky těmto opatřením zůstane zařízení nejen bezpečné, ale také bude nabízet nejnovější funkce a vylepšení, jež mohou usnadnit jeho používání.

– Nebojte se požádat o pomoc a učit se nové věci

Využívání moderních technologií může přinášet otázky nebo nejasnosti, a proto je důležité si uvědomit, že není ostuda požádat o pomoc nebo vysvětlení. Pokud si uživatel se sluchovým postižením není jistý, zda správně pochopil určitou informaci či funkci technologie, měl by mít možnost obrátit se na důvěryhodnou osobu – rodinného příslušníka, učitele, odborníka nebo zkušeného kamaráda.

Jak si udržovat přehled a rozvíjet dovednosti:

- **Průběžně se vzdělávejte v oblasti technologií** – sledujte novinky v přístupných formátech, například prostřednictvím vhodných podcastů s titulky nebo pořadů zaměřených na osoby se sluchovým postižením.
- **Účastněte se školení a webinářů**, které pomáhají lépe porozumět novým nástrojům a aplikacím.
- **Zapojte se do komunit a fór**, kde si lidé se sluchovým postižením sdílejí zkušenosti a tipy, například skupiny zaměřené na asistivní technologie a novinky apod.

Sdílení znalostí a vzájemná podpora mohou usnadnit orientaci v digitálním světě a pomoci získat větší jistotu při práci s moderními technologiemi.

– Nastavte si své hranice při používání technologií

Technologie nám mohou v mnoha ohledech usnadnit život, ale je důležité najít rovnováhu mezi jejich využíváním a ostatními aktivitami. Trávení veškerého času s digitálními zařízeními, ať už s obrazovkami, nebo hlasovými asistenty, může vést k únavě a snížení pozornosti.

Jak udržet zdravý vztah k technologiím:

- **Dopřejte si pravidelné přestávky** – od zvuků i zářících obrazovek, abyste si odpočinuli a snížili digitální zátěž.
- **Věnujte se i jiným činnostem**, například koníčkům jako četba či pohyb nebo tvůrčím aktivitám, jež nesouvisejí s technologiemi.
- **Nastavte si jasný čas, kdy odložíte telefon** – například večer před spaním, aby měl mozek čas na regeneraci.

Praktická doporučení:

- **Mějte záložní plán (plán B)** – pokud spoléháte na mobilní telefon, ujistěte se, že máte k dispozici náhradní baterii nebo powerbanku.
- **Procvičujte své dovednosti i bez technologií** – například se snažte vést rozhovor tváří v tvář bez podpory přepisovacích aplikací nebo tlumočnicků, pokud to situace a váš komfort umožňují.

Závěrem je důležité zdůraznit, že kritické myšlení je klíčovým předpokladem pro bezpečné a efektivní využívání umělé inteligence u osob se sluchovým postižením. AI může být velmi užitečná – například při převodu mluvené řeči do textu, komunikaci v reálném čase nebo při získávání informací. Přesto je potřeba přistupovat k jejím výstupům s rozvahou, ověřovat si informace z více zdrojů a nepodléhat automaticky všemu, co AI nebo internet nabízejí. Umělá inteligence může být užitečným pomocníkem, ale vždy je potřeba mít na paměti, že její výstupy nejsou neomylné a ne vždy odpovídají realitě.

Bezpečné používání AI rovněž zahrnuje zodpovědný přístup k technologiím – aktualizace zařízení, silná hesla nebo opatrnost při sdílení osobních údajů jsou dnes stejně důležité jako zdravý úsudek. Kritické myšlení tak není překážkou, ale naopak základem pro to, aby AI sloužila skutečně ku prospěchu – s rozvahou, porozuměním a v souladu s vlastním rozhodováním.

Závěr

Umělá inteligence přináší do společnosti revoluci spojenou s rozvojem technologií. Pomáhá při komunikaci, získávání informací, socializaci i při překonávání každodenních bariér a výzev. S tím však přicházejí výzvy a rizika, na které je třeba při využívání AI myslet a s nimiž je třeba se vypořádat. Umělá inteligence se však neustále vyvíjí a to, co dokáže dnes, může být za velmi krátký čas rozšířeno o mnoho dalších možností a vylepšení.

Svět médií a moderních technologií je otevřený i pro osoby se sluchovým postižením. Díky umělé inteligenci a novým digitálním nástrojům je možné žít samostatněji, snadněji se orientovat v informacích a aktivně se zapojovat do společnosti.

Tato metodika má za cíl posílit vaši sebejistotu při objevování možností, které technologie nabízejí. Zároveň vám poskytuje dovednosti potřebné k tomu, abyste je využívali s rozvahou a v bezpečí.

Mediální gramotnost znamená nejen schopnost přistupovat k informacím, ale také je kriticky hodnotit a chránit své soukromí. Díky těmto znalostem získáváte větší kontrolu nad tím, jak technologie ovlivňují váš každodenní život, a můžete jejich potenciál využít naplno ve svůj prospěch.

V případě zájmu o rozšiřující informace doporučujeme navštívit webové stránky www.ai.e-bezpeci.cz nebo stránky projektu www.e-bezpeci.cz, kde jsou k dispozici i tematické publikace, například **Rizika spojená s generativní umělou inteligencí** nebo **Umělá inteligence: rizika a odpovědnost**.

Použitá literatura a zdroje

AI. E-BEZPEČÍ (2024). UMĚLÁ INTELIGENCE. | <https://ai.e-bezpeci.cz/>

Advanced Bionics. (2022). AutoSense OS™ 3.0 Operating System. Advanced Bionics. | <https://www.advancedbionics.com/content/dam/advanced-bionics/Documents/Regional/en-gb/virtual-booths/bcig-2022/white-papers/AutoSense-OS-3.0-White-Paper.pdf>

Beey.io (2025). Automatický přepis a titulkování audia i videa. | beey.io

Hill, S. (2022). An app wants to subtitle life for the deaf and hard of hearing. Wired. | <https://www.wired.com/story/xrai-glass-caption-ar-glasses-first-look/>

Kopecký, K., & Szotkowski, R. (2024). UMĚLÁ INTELIGENCE: RIZIKA A ODPOVĚDNOST. Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci.

Kopecký, K., Szotkowski, R., Voráč, D., Kubala, L., & Klatovský, K. (2024–2025). ZÁKLADY UMĚLÉ INTELIGENCE. Olomouc. | <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/cedmo-2-2024-2026/194-zaklady-umele-intelligence-verejnost/file>

Tichá linka.cz (2021). O Tiché lince. | <https://www.tichalinka.cz/o-tiche-lince>

Tiché zprávy.cz (2021). Mobilní aplikace pro neslyšící a nedoslýchavé. Proč je důležité používat mobilní aplikace? | <https://www.tichezpravy.cz/mobilni-aplikace-pro-neslysici-a-nedoslychave-2/>

Transkript online s.r.o. (2024). Mobilní aplikace eScribeDroid. https://transkript.cz/?page_id=613

Mediální gramotnost osob se sluchovým postižením v éře umělé inteligence

Autoři:

Veronika Růžičková, Veronika Vachalová, Gabriela Špinarová

Odpovědní řešitelé projektu:
Kamil Kopecký, Dominik Voráč

Tento materiál vznikl v rámci projektu CEDMO 2.0 NPO

Číslo projektu: MPO 60273/24/21300/21000 | NPO /1

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

NÁRODNÍ
PLÁN OBNOVY

MINISTERSTVO
PRŮMYSLU A OBCHODU